

"Σταυροδρόμια", Jonathan Franzen

Στα *Σταυροδρόμια*, ο Φράνζεν γίνεται ξανά ο υπέροχος εαυτός του, αφήνει στην άκρη όλα όσα "μίκραιναν" τα προηγούμενά του βιβλία, αίρεται ξανά στο ύψος των [Διορθώσεων](#). Και πιθανότατα, αν ακολουθήσουν και τα άλλα δυο βιβλία, αυτά που θα αποτελέσουν το «τρίο των μυθιστορημάτων», όπως τους αρέσει να λέει, κι όχι την Τριλογία, για την οικογένεια Χίλντερμπραντ, να ξεπεράσει τις *Διορθώσεις*.

Ο συγγραφέας εδώ, χωρίς να νοιάζεται να «καλλωπίσει» το κείμενο ή να γίνει κοινωνικά καταγγελτικός, γράφει μια φοβερή «family saga», από αυτές που δεν ξεχνάς. Βυθίζεσαι στους χαρακτήρες του πολύ γρήγορα, που κατά την προσφιλή του συνήθεια τους κάνει όλους πρωταγωνιστές, γιατί γράφει με ρυθμό που δεν σε αφήνει να τον αφήσεις. Αυτός ο ρυθμός δεν διαταράσσεται ακόμα κι όταν αλλάζει εστίαση και μας λέει την ιστορία από τα μάτια ενός διαφορετικού ήρωα.

Ο Ρας είναι αναπληρωτής ιερέας της «Πρώτης Μεταρρυθμισμένης» στο φανταστικό «Νιου Πρόσπεκτ», ένας άντρας γύρω στα πενήντα, με τέσσερα παιδιά, που έχει βαρεθεί τη γυναίκα του τη Μάριον και κυνηγάει την πεταχτούλα χήρα ενορίτισσα Φράνσις Κορτέλ. Η Μάριον πάλι, που στην αρχή την βλέπουμε μέσα από τα μάτια του Ρας και νομίζουμε πως είναι μια χοντρή και παραιτημένη νοικοκυρά, αποδεικνύεται πως παλεύει με τα δικά της σκοτάδια, που είναι βαθύτερα και σημαντικότερα όλων. Τα παιδιά τους έχουν κι αυτά θέματα, ο μεγαλύτερος, ο Κλεμ, γνωρίζει τον σαρκικό έρωτα με μια κοπέλα και τελικά αποφασίζει για ηθικούς λόγους να παρατήσει το Κολλέγιο, να διακόψει την αναβολή του και να πάει στο Βιετνάμ. Η Μπέκι, η δεύτερη στη σειρά, είναι μια δημοφιλής κοπέλα, που συμπεριφέρεται λες και όλος ο κόσμος της ανήκει, κλέβει τον άντρα μιας άλλης γυναίκας, κληρονομεί την σνομπ θεία της. Και ο Πέρι, αυτός είναι μάλλον ο πιο σκοτεινός κι ενδιαφέρων χαρακτήρας είναι μια ιδιοφυΐα που κάνει δεν της δίνει σημασία, και καταλήγει να πουλάει ναρκωτικά. Και τα «Σταυροδρόμια»; Είναι η ομάδα νέων της εκκλησίας της οποίας ηγείται ο θανάσιμος εχθρός του Ρας, ο Ρικ Άμπροσουζ, ένας χαρισματικός κληρικός με την νεολαία, που κάνει τον Ρας να αισθάνεται παλιός κι ανεπαρκής. Στα *Σταυροδρόμια* ανήκουν τόσο η Μπέκι, όσο κι ο Πέρι. Η Μπέκι γιατί κυνηγάει τον γνωστό γκόμμενο, ο Πέρι γιατί θα ήθελε να κόψει τα ναρκωτικά.

Την ιστορία την μαθαίνουμε διαδοχικά από τα μάτια καθενός τους, η πρώτη μας εντύπωση καταρρίπτεται, κυκλικά και μεθοδικά, οι θύτες γίνονται θύματα και πάλι από την αρχή. Οι ήρωες μοιάζουν βαρετοί και εγωκεντρικοί, όσο μαθαίνουμε όμως την ιστορία τους, ταυτιζόμαστε, με τις καλές και με τις κακές πτυχές τους. Ναι, δεν είναι κακή η ταύτιση, ούτε δείχνει «πρωτάρη

αναγνώστη», τουναντίον, μέσω της ταύτισης λειτουργεί όλη η τέχνη. Δεν διαβάζουμε βιβλία φιλολογικά, για να εντοπίσουμε τα υπέρ και τα κατά του συγγραφέα ή τις προθέσεις του, τα διαβάζουμε και για να νιώσουμε, διαφορετικά θα γράφαμε και θα διαβάζαμε μόνον δοκίμια.

Ο Φράνζεν βρίσκεται σε μεγάλη φόρμα. Γλωσσικά το βιβλίο πάσχει, όμως σύντομα το αγνοείς γιατί σε παρασύρει σε έναν φρενήρη ρυθμό. Ένα ρυθμό που δεν χάνει τα βασικά θέματα, το Αμερικάνικο όνειρο, την ανάγκη για προσωπική ευτυχία, το τραύμα που εμποδίζει όλη τη ζωή, το πώς είναι να γίνεσαι αόρατος μέσα σε μια μακροχρόνια σχέση. Μιλά για το Βιετνάμ, για την κοινότητα των μαύρων, για τους Ναβάχο, εστιάζει στις γυναίκες, έχει ένα σπαρακτικό κομμάτι για τις εκτρώσεις, στήνει όλο το βιβλίο γύρω από μια θρησκευτική νεολαία, αλλά δεν ασχολείται καθόλου με τα θεολογικά. Αυτή η τελευταία επιλογή είναι πολύ ενδιαφέρουσα. Οι ήρωες του βρίσκουν ή χάνουν τον Θεό τους ενώ προέρχονται από μια οικογένεια με πατέρα πάστορα, κι αυτό, ενώ επηρεάζει τη ζωή τους για πάντα, φαίνεται να γίνεται μέσα σε μια στιγμή.

Ομολογώ πως ξεκίνησα τα *Σταυροδρόμια* πολύ διστακτικά, ο όγκος τους ήταν αποτρεπτικός και σκεφτόμουν πως πιθανότατα θα είναι ένα μέτριο μυθιστόρημα, όπως τα τελευταία του Φράνζεν. Είχα άδικο, αυτό τον βάζει ξανά στο Πάνθεον των Αμερικανών συγγραφέων, εκεί κοντά στον Ροθ και τον Ντελίλο, που ίσως κάποιοι είχαν βιαστεί να τον τοποθετήσουν στη νεότητά του. Θα περιμένω με λαχτάρα τα επόμενο βιβλία του «τρίο».

Κατερίνα Μαλακατέ

"Σταυροδρόμια", Τζόνθαν Φράνζεν, μετ. Γ.Ι. Μπαμπασάκης, εκδ. Ψυχογιός, 2022, σ. 709

Υ.Γ. 42 Διάβασα το βιβλίο σε μια "προέκδοση" ειδικά για βιβλιοπώλες, χωρίς επιμέλεια και τυπογραφική διόρθωση, και για αυτό δεν μπορώ να μιλήσω για τη μετάφραση. Φαντάζομαι πως οι αστοχίες θα έχουν διορθωθεί στο επιμελημένο κείμενο.

